

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

בס"ד, כ"ב אב התשפ"ו

חולין צ"ז – דיני ביטול בתערובות, וצורת חישוב ביטול בשישים

שאלות:

1. לאורן נשפך חלב לתוך הגולש, ואין שישים בגולש כנגד כמות החלב, יש סיכוי להתיר?

דיני תערובות

- בסוף הדף הקודם הגמרא תירצה את הקושיה מדוע גדי שצלו אותו עם החלב אסור, בעוד שירך שנצלחה עם הגיד בעיקרון מותרת, הגמרא תירצה שחלב של כליות הוא שומני ומפעפע בצליה בכל חלקי הבשר. לעומת גיד הנשה שלא מפעפע בצליה, ולכן מותר לקלוף את הבשר שסביב הגיד ולאכול את השאר.
- הגמרא מקשה על התירוץ הזה ממעשה שבו **רבי יוחנן** התיר גדי שנצלה בחלבו? והגמרא מתרצת בשלושה אופנים:
 - או שמדובר בגדי כחוש;
 - או שמדובר בכליה שנצלחה בחלבה שהקרום מפסיק, ולא מאפשר לחלב להיכנס לכליה;
 - או שמדובר בדג טמא ("כילכית") שנצלה במחבת עם בשר, ו**רבי יוחנן** סמך על טעימת נחתום גוי ("קפילא ארמאה") שמשיח לפי תומו (לדעת רש"י צריך גם איש מקצוע וגם שישיח לפי תומו, ולא ידע שאנחנו זקוקים להכרעתו, כדי שנסמוך עליו, ויש בזה מחלוקת בסימן צ"ח ביו"ד).
- **רבא אמר** שמההלכה הזו של **רבי יוחנן** לומדים שסומכים על טעימת נחתום גוי, שמשיח לפי תומו בדיני איסור והיתר כגון בקדירה של בשר שבישלו בה חלב.
- **ורבא פסק** שלושה כללים בפתרון דיני תערובות:
 - מין בשאינו מינו דהיתרא כגון תרומה וחולין: נבדק בטעימת כהן (בטעמא).
 - מין בשאינו מינו דאיסורא (כגון בשר בחלב): נבדק בטעימת נחתום גוי (בקפילא).
 - מין במינו (שאינן אפשרות להבחין בטעם) או מין בשאינו מינו שאין שם נחתום גוי: בטל בשיעור של פי ששים (בששים). (ונחלקו הראשונים והאחרונים, האם דורשים 60 להחמיר גם כשיש קפילא).

2. לשבתאי נשפך בטעות חלב לתוך קדירת בשר, איך מחשבים אם יש פי 60?

חישוב ביטול ב 60

- הגמרא מביאה מעשה שנמלחו ירכיים בבית ראש הגולה ביחד עם הגיד שלהן – **רבינא** אסר, **ורב אחא בר רב אשי ומר בר רב אשי** בשם אביו התירו.
- **רב אחא בר רב הקשה** ל**רבינא** שההלכה של **שמואל** "מליח הרי הוא כרותח, כבוש הרי הוא כמבושל" פירושה מליח כצליה ולא כבישול, שהרי על כבוש נאמר כמבושל ולא על מלוח, ובצליה נפסק, שהוא לא מפעפע ודי בקליפת הבשר שסביב הגיד.

להארות: dafspoiler@gmail.com

- האוירים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
- **רבי חנינא אומר:** שכשמשערים פי ששים כנגד האיסור, מחשבים את ההיתר ביחד עם הרוטב, הקיפה (חתיכות בשר ותבלינים קטנות בתחתית הסיר), החתיכות הכשרות, והקדירה, שהכוונה היא או לכל נפח הקדירה או למה שבלעה הקדירה מן ההיתר, כי הבשר הצטמק בבישול וחלק ממנו נבלע בקדירה.
- (רש"י אומר שמחמירים באיסור דאורייתא, ולא משערים בקדירה לחישוב 60, אלא רק באיסור כפי שהוא לפנינו כרגע).
- **רבי אבהו אמר בשם רבי יוחנן:** שכל איסורי התורה שאי אפשר לטעום אותם – משערים את האיסור כאילו הוא בצל וקפלוט (ירקות שנותנים טעם חזק וניכר ביותר), חוץ מגיד הנשה שכפי שראינו במשנה משערים אותו כבשר ולפת. **רש"י מסביר** שההלכה הזו נאמרה לפני שנקבעה ההלכה שבמקרים כאלה משערים ב 60.
- **אביי מבהיר** בתשובה ל**רבי אבא:** שחכמים שיערו שבכל האיסורים אין דבר שנותן טעם יותר חזק מבצל וקפלוט (ולכן לא משערים בפלפלין ותבלינים שאפילו נותנים יותר טעם אבל אין איסור כזה).

3. האם מותר לבשל ולאכול עטין של פרה?

שיעור ששים בגיד הנשה, בכחל ובביצה טמאה

- **רב נחמן אמר** שלוש הוראות לגבי ביטול בשישים:
- גיד הנשה שנתבשל בהיתר: בטל בשישים, והגיד עצמו **אינו** מן המניין של ששים (צריך ששים של היתר מלבד הגיד, שהרי הוא אסור).
- כחל (עטין) שנתבשל בבשר: בטל בשישים, והכחל עצמו **נחשב** מן המניין של ששים להצטרף עם הבשר לבטל את החלב שתוכו. (כי בשר הכחל הוא באופן עקרוני היתר)
- ביצה טמאה שנתבשלה בהיתר: בטלה בשישים, והביצה עצמה **אינה** מן המניין.
- **רבי יצחק בריה דרב מרשיא אמר** לגבי ביטול כחל: שאף על פי שהתבשיל כולו מותר, הכחל עצמו נאסר.
- הסיבה הראשונה שמביא **הב"י** בשם **הרא"ש** בסימן צ', זה מפני שלפני שהכל התערבב, הבשר נתן טעם בתוך החלב שכנוס בגומות שבכחל, והפך אותו לחלב אסור, והכחל נאסר, וחכמים אסרו אותו מאז לעולם גם אם החלב יצא החוצה במהלך הבישול, ואם הכחל נפל אחר כך לקדירה אחרת – חכמים החשיבו אותו כחתיכת נבלה, והוא אוסר את הקדירה אם אין בה פי ששים כנגד כל נפח הכחל.
- **רב אידי בר אבין מקשה לאב"י:** וכי ביצה טמאה נותנת טעם? והרי אומרים שמי ביצים אינם נותנים טעם! **אב"י** משיב שמדובר בביצה שיש בה אפרוח (ביצת אפרוח).

והגמרא תמשיך לדון בזה בדף הבא.